

Lausunto valtioneuvoston asetukseen turkiseläinten hyvinvoinnista

Eläinvihreät ry 18. 8. 2025

Kiitämme mahdollisuudesta jättää lausunto. Yhdymme asetuluonnosta ja sen puutteita kritisoiviin lausunnonantajiin.

Yleistä

Lausuntomme pääsisältönä esitämme, että asetusta ei voi hyväksyä esityksen mukaisesti, eivätkä radikaalitkaan parannukset riitä tekemään asetuksesta riittävän hyvää ja eläinten hyvinvointilain mukaista. Ratkaisu on turkistarhauksen lopettaminen mahdollisimman lyhyellä siirtymäajalla ja vain turkistensa vuoksi kasvatettavien eläinten poistaminen laissa sallittujen tuotantoeläinten joukosta. Toinen vaihtoehto on asetuksen perusteellinen muokkaaminen siten, että eläinten hyvinvointi turvataan lain edellyttämällä tavalla - vaikka tämä tarkoittaa tarhauksen kannattavuuden romahdusta. Tämä ratkaisu ei kuitenkaan ole reilu sen enempää tarhaajia kuin eläimiä kohtaan ja on muutenkin ongelmallinen. Esitämme seuraavassa perustelut näkökannallemme ja yksityiskohtaisia kommentteja pykälittäin.

Asetuksen valmistelu ei ole tapahtunut riittävästi demokratiaa kunnioittaen ja hyvän hallintokäytännön mukaisesti. Etenkin loppuvaiheessa valmistelusta on sivuutettu riippumattomia asiantuntijoita ja olennaisia sidosryhmiä, kuten eläinten hyvinvointia edustavia tahoja, ja säädöstä on laadittu vahvasti turkisan alan itsensä ehdoilla.

Edellytämme, että asetuksesta annetuille perustelluille lausunnoille annetaan korostetusti painoarvoa niin, että ne käsitellään huolellisesti ja huomioidaan asetuksen sisällössä.

Suurin ongelma on, että turkistarhauksen jatkaminen Suomessa edistää turkistuotantoa ja -kauppaa esimerkiksi Kiinassa ja vaikeuttaa EU:n eläinsuojelutavoitteiden saavuttamista sekä turkiseläinten kohtelun parantamista globaalisti. EU-kansalaisaloite Fur Free Europe ja End the Cage Age edellyttävät eläinten häkkikasvatuksesta luopumista EU:ssa. Turkisaloite vaatii lisäksi tarhaturkisten tuonnin ja myynnin kieltämistä. Koira- ja kissaturkisten tuonti EU:hun on jo kielletty.

Jotta voidaan kieltää tarhaturkisten tuonti EU:ta paljon huonomman eläinsuojelutason maista, on ensin kiellettävä turkistarhaus EU-maissa. Tämä on jo toteutunut useimmissa EU-maissa kansallisella lainsäädännöllä. Näin on tapahduttava myös Suomessa. Suomi ei edes oman maineensa vuoksi saa olla se maa, joka estää EU:n eläinsuojelulainsäädännön saattamisen ajan tasalle ja jopa

edistää eläimille suurta kärsimystä aiheuttavaa toimintaa globaalisti - vain turkisten kaltaisten ei-välttämättömien tuotteiden tähden.

Turkistarhaus on ongelmallista - paitsi eläimille aiheutuvan kärsimyksen vuoksi - myös kansanterveyden, luonnonsuojelun, hiilijalanjäljen ja resurssien käytön näkökulmasta. Keskitymme kritiikissämme kuitenkin eniten eläinten hyvinvointiin.

Taustaa turkistarhauksen kieltämiselle lakisääteisesti

Asetusuudistusta on valmisteltu jo vuodesta 2013 lähtien tietoisena siitä, että asetus on ristiriidassa eläinsuojelulain vaatimusten kanssa. On ollut selvää, että turkiseläinten hyvinvointivaatimuksia on olennaisesti kiristettävä uudessa asetuksessa, jos turkistarhausta halutaan jatkaa sen jälkeen, kun uusi laki tulee voimaan. Tarpeesta parantaa turkiseläinten pito-oloja ja kohtelua on ollut myös poliittisesti vahva yksimielisyys jo ensimmäisen tarhauskieltoa vaativan kansalaisaloitteen käsittelyssä eduskunnassa.

Monet asiantuntijaorganisaatiot, kuten esim. Suomen Eläinlääkäriliitto, ovat esittäneet huolensa turkiseläinten hyvinvoinnista ja esittäneet nykymuotoisen turkistarhauksen lopettamista. Näin tekee myös EU:n ruokaturvallisuudesta vastaava EFSA äskettäin julkistetussa tieteellisessä raportissaan. EU-maat yksi toisensa jälkeen ovat kieltäneet turkistarhauksen samoin perustein, joilla tarhaukselle vaaditaan kieltoa myös Suomessa. Kansalaisten ylivoimainen enemmistö, suomalaisista noin neljä viidestä, tuomitsee mielipidekyselyjen mukaan turkistarhauksen ja on vaatinut sille kieltoa kolmen kansalaisaloitteen ja lukuisten vetoomusten voimin.

Vuoden 2024 alusta voimaan tullessa eläinten hyvinvoinnista annetussa laissa on tiukennettu vaatimuksia eläinten hyvinvoinnin turvaamisesta tavalla, joka ei jätä sijaa epäilykselle: turkistarhaus on nykymuodossaan vastoin lain tarkoitusta, periaatteita ja vaatimuksia. Asetuksen teksti ei muuta tilannetta salliessaan turkistarhauksen jatkumisen lähes entisellään tai vain pikkuriikkisin parannuksin, ja näidenkin toteuttamiseen on annettu valtavan pitkät siirtymäajat.

Alempiasteinen säädös ei voi olla ristiriidassa lain kanssa eikä sallia sellaista, mikä laissa kielletään tai jättää vaatimatta sellaista, mitä laissa vaaditaan. Oikeuskansleri toteaa, että eläinten hyvinvointilaki asettaa ne oikeudelliset rajat, joissa ministeriö voi liikkua käyttäessään valtuuttaan antaa asetuksia. Oikeuskanslerin mukaan asetukseen ei myöskään tule sisällyttää sellaisia pitkiä siirtymäaikoja, jotka tosiasiassa merkitsevät säädöksen muuttumista tehottomaksi. Asetusta ei siis voi laatia vain turkisan ja sen kannattavuuden näkökulmasta, vaan lakiin kirjatut vaatimukset eläinten hyvinvoinnin turvaamisesta sitovat asetuksen sisältöä.

Eläinten hyvinvointilain vaatimukset

Vuoden 2024 alusta voimaantulleen eläinten hyvinvointilain tarkoitus (§ 1) on "edistää eläinten hyvinvointia ja suojella eläimiä parhaalla mahdollisella tavalla niiden hyvinvoinnille aiheutuvalta haitalta sekä lisätä eläinten kunnioitusta ja hyvää kohtelua." Yleisenä periaatteena (§ 6) "eläimiä on kohdeltava hyvin ja niitä kunnioittaen. Eläimille ei saa aiheuttaa tarpeetonta kipua tai kärsimystä eikä niiden hyvinvointia saa tarpeettomasti vaarantaa."

Laki (§ 8, 20, 33 ja 37) edellyttää seuraavaa:

Tuotantoeläiminä yms. saa pitää vain eläimiä, jotka voivat toteuttaa olennaisia käyttäytymistarpeitaan, joiden fysiologiset tarpeet voidaan tyydyttää, ja joille voidaan järjestää asianmukainen pitopaikka ja tarvittava hoito eläimen sairastuessa (§ 8).

Eläimiä on hoidettava ja pidettävä niin, että niillä on riittävästi tilaa ja "mahdollisuus toteuttaa liikkumiseen, leikkiin, lepoon, kehonhuoltoon, syömiseen, ravinnon etsintään ja ympäristön tutkimiseen sekä sosiaalisiin suhteisiin liittyviä olennaisia käyttäytymistarpeitaan". Eläintä ei saa pitää pienessä häkissä tai vastaavassa tilassa muuten kuin "tilapäisestä ja hyväksyttävästä syystä".

Asetuksella ei voi sallia eläimen jatkuvaa pitoa pienessä häkissä, jos ja kun laki sen kieltää. Lain vaatimukset koskevat yhtäläisinä kaikkia eläimiä eivätkä erottele eläimiä sen mukaan, miten ihminen eläimiä hyödyntää. Samanlaisen tai hyvinvointivaatimuksiltaan samankaltaisen eläimen hoidosta ja kohtelusta annetut määräykset eivät voi eri asetuksissa poiketa suuresti toisistaan sen mukaan, pidetäänkö eläintä turkistuotannossa, lemmikkinä vai eläintarhassa.

Asiantuntijoiden kannanottoja turkistarhauksesta

Eläinten hyvinvointia koskevista tieteellisistä selvityksistä vastaava EU:n Ruokaturvallisuusvirasto EFSA julkisti 30.7. 2025 raporttinsa, jonka mukaan eläinten kasvattaminen verkkopohjaisissa häkeissä turkiksia varten aiheuttaa eläimille vakavia hyvinvointiongelmia ja tulisi lopettaa nykymuodossaan.

<https://www.efsa.europa.eu/en/efsajournal/pub/9519>

Eurooppalaiset eläinten hyvinvoinnin asiantuntijat, mukana viisi suomalaista tieteen edustajaa, ovat vedonneet Euroopan komissioon (2023), jotta turkistarhaus ja tarhaturkisten myynti kiellettäisiin EU:ssa.

<https://www.politico.eu/sponsored-content/open-letter-its-time-for-an-eu-wide-ban-on-fur-farming/>

Suomen Eläinlääkäriliitto on esittänyt kantanaan (2023), että turkiseläinten häkkikasvatus tulee kieltää Suomessa.

"Sen ohella, että nykymuotoinen turkistarhaus aiheuttaa kärsimystä turkiseläimille, seuraa siitä ympäristöongelmia ja vakavia terveydellisiä riskejä."

<https://www.sell.fi/uutinen/suomen-elainlaakariliiton-kanta-turkkien-vuoksi-kasvatettavien-elainten-pidosta>

Suomen Ruokaviraston julkaiseman raportin mukaan turkistarhoilta voi lähteä ihmisiinkin tarttuvia eläintauteja, koska tarhoilla leviää korona- ja influenssaviruksia, salmonellaa ja kampylobakteereja. Vakavin uhkakuva on ihmisille tuhoisa uusi virusmutaatio.

https://www.ruokavirasto.fi/globalassets/yhteisot/riskinarviointi/projektit/ruokaviraston_tutkimuksia_2_2023_turkistarhojen_zoonoosit--riskiprofiili.pdf

Kommentit asetusluonnoksen sisältöön yksityiskohdittain

Määritelmät

Kettu-nimikkeen alle on sijoitettu kaksi erisukuista lajia, joilla esim. sosiaalinen käyttäytyminen ja fyysiset tarpeet ovat erilaiset. Punaketusta periytyvät ketut (kuten hopekettu) ja naalista periytyvät siniketut on mainittava erikseen ja lisättävä lajin tieteellinen nimi jokaisen lajin kohdalle.

Turkiseläimen käsittely ja hoito

Turkiseläimet ovat tuotannossa käytetyistä eläimistä vähiten domestikoituneita ja niillä on vahvasti jäljellä villieläimen käyttäytymispiirteitä ja ominaisuuksia. Lajista riippuen turkiseläimet kokevat enemmän tai vähemmän stressaavana ihmisen lähestymisen ja käsittelyn silloinkin kun ihminen on yrittänyt totuttaa eläimen esim. nostamiseen ja siirtelyyn. Erityisesti emot voivat häiriintyä suuresti ihmisen tarkkaillen synnytystä ja lähestyessä pentuja. Kuitenkin ihmisellä on velvollisuus varmistua siitä, että hänen hoidossaan olevilla eläimillä ei ole hätää, vaan ne saavat tarvittaessa eläinlääketieteellistä apua.

Tarve käyttää eläinten kiinniottamiseen ja pitelyyn niskapihtejä ja totuttaa turkiseläimiä käsittelyyn kuvastaa osaltaan niitä poikkeuksellisia ongelmia, joita puolivillien eläinten tarhaukseen liittyy. Mitä enemmän eläimiä on yhden ihmisen hoitovastuulla, sitä vaikeampaa on asianmukaisesti "kesyttää" eläimiä ja totuttaa niitä toimenpiteisiin. Olisikin syytä rajata sitä, millainen määrä eläimiä voi olla yhden ihmisen hoitovastuulla. Niskapihtien käyttö tulisi pääsääntöisesti kieltää eläimille haitallisena ja sallia vain tapauksissa, joissa käyttö on välttämätöntä eläimen oman

tai muiden eläinten hyvinvoinnin turvaamiseksi (esim. loukkaantuneen eläimen hoito).

Ryhmäkasvatus ja sosiaaliset suhteet

Turkistarhoilla suuri määrä eläimiä joutuu elämään lähellä toisiaan, mikä tuottaa stressiä yksineläville lajeille, jotka luonnossa välttelisivät toisiaan. Vastaavasti sosiaaliset lajit kuten luonnossa suurinakin yhdyskuntina viihtyvä naali ja pysyvän läheisen parisuhteen muodostava supikoira eivät voi tarhojen oloissa tyydyttää lajityypillistä sosiaalista käyttäytymistään. Ratkaisu näihin ongelmiin on eläintarhamaisempien olojen tarjoaminen turkiseläimille. Vieroitusikänä kahdeksan viikkoa on liian aikainen, eikä tarvetta alhaiselle vieroitusiälle olisi, mikäli eläimillä olisi asianmukaisen tilavat aitaukset ja emolla mahdollisuus päästä ajoittain rauhaan pennuiltaan.

Ruokinta ja juotto

Ehdoton vähimmäisvaatimus on, että kaikilla eläimillä on puhdasta sulaa juomavettä tarjolla riittävästi niin kovimmilla pakkasilla kuin hellesäillä. Juomaveden pito sulana onnistuu juottojärjestelmän hyvällä eristyksellä ja lämpövastuksilla.

Eläinten hyvinvoinnin ja pitopaikan tarkistaminen

Eläinten hyvinvointi ja pitopaikan olosuhteet tulisi määrätä tarkastettavaksi huolellisesti vähintään kerran päivässä jokaisen eläinyksilön osalta, jotta voidaan ajoissa havaita esim. eläinten keskinäisen agression tai rikkoutuneen verkon aiheuttamat vammat ja ryhtyä toimenpiteisiin loukkaantuneen eläimen auttamiseksi. Tarvittaessa tarkastus on suoritettava monta kertaa päivässä, jotta voidaan seurata tilanteen kehittymistä ja välttää eläinten kärsimystä, vammautumista tai sairastumista sekä järjestää eläimelle eläinlääkärin apua esim. synnytysongelmissa.

Eläinjalostus

Siitokseen ei tulisi lainkaan käyttää aggressiivisia tai pelokkaita eläimiä, eikä sellaisia, joilla on hyvinvointiin haitallisesti vaikuttavia ominaisuuksia. Tietyn mutaation takia luonnottoman suuriksi kasvavien sinikettujen kasvatus on kielletty MMM:n määräyksellä jo vuonna 1991, mutta näitä jättikettuja on silti käytetty jalostukseen ja kasvatettu tarhoilla kiellosta huolimatta. Erityisesti sinikettujen mutta myös muiden

turkiseläinten kokoa on kasvatettu jalostuksella ilman että häkkikokoja on juurikaan suurennettu, mikä on johtanut vakaviin hyvinvointiongelmiin.

Turkistilan aitaaminen ja karkuun päässeiden eläinten pyydystäminen

Turkistilan aidan on oltava riittävän korkea ja sellainen, että se estää sekä turkiseläinten uloskarkaamisen, että esim. suurpetojen pääsyn sisään. Lintujen pääsy tarhalle on estettävä suojuksilla, jotka ovat eläimille vaarattomia, eivätkä linnut takerru niihin. Karanneiden turkiseläinten pyydystämisessä käytetyt loukut on koettava useammin kuin kaksi kertaa päivässä varsinkin poikkeuksellisissa sääoloissa, kuten kova pakkanen, helle tai räntätuisku.

Eläinsuojan olosuhteet

Eläinsuojan on oltava mainittujen vaatimusten lisäksi sellainen, että eläin ei altistu poikkeuksellisten sääolojen tuottamille haitoille. Toisin sanoen eläimen on oltava suojassa paukkupakkasilta, pesät kastelevilta räntätuiskuilta ja kovilta helteiltä. Suljetut hallit eivät kuitenkaan tule kysymykseen eläinten pitopaikkana, koska niissä eläimet menettävät tärkeimmän ja lähes ainoan virikkeensä eli ympäristön tarkkailun.

Pitopaikan yleiset vaatimukset

Verkkopohjaiset häkit tulee kokonaan kieltää tarhauksessa tai edellyttää, että vähintään puolet häkistä on kiinteäpohjaista. Verkkopohjainen häkki tutkitusti aiheuttaa eläimelle anturavaurioita, eikä vastaa tarhattavien eläinten lajityypillistä tarvetta. Supikoiran pienet käpälät ovat erityisesti koetuksella verkkopohjalla. Tarhattavien eläinten lajityypillisiin tarpeisiin kuuluvat (lajista ja iästä riippuen) mm. liikkuminen, saalistaminen, kaivaminen, lepääminen (pesässä), ympäristön tarkkailu (korkealla paikalla), sosiaalinen käyttäytyminen, tutkiminen, leikkiminen ja uiminen. Verkkopohjainen häkki ei tyydytä esim. liikkumisen ja kaivamisen tarvetta, eikä verkkopohjaisen liikkumatilan lisääminen auta asiassa. Lajityypillisten tarpeiden estäminen johtaa hyvinvointiongelmiin ja stereotyyppisen käytöksen lisääntymiseen.

Pitopaikan varusteet ja virikkeet

Virikkeistämisen vaatimukset ovat täysin puutteellisia siinä tapauksessa, että eläin joutuu elämään häkissä koko elämänsä. Virikkeitä tulisi olla riittävästi ja niiden pitäisi huomioida eläimen lajityypilliset tarpeet kuten saalistaminen, tutkiminen, leikkiminen, hyppely, pureskelu ja kaivaminen sekä esim. minkeillä myös uiminen.

Voimaantulo ja siirtymäsäännökset

Siirtymäajat ovat aivan liian pitkiä ottaen huomioon, että asetusuudistuksen piti valmistua jo yli kymmenen vuotta sitten. Esimerkiksi jatkuvan vedensaannin turvaamisen siirtymäaika on useita vuosia, samoin kuin makuupaikkojen ja virikkeiden tarjoaminen. Tilakokojen osalta siirtymäaikaa on annettu peräti vuoteen 2036 asti, mikä on täysin kestämatöntä. Eläinten hyvinvoinnin näkökulmasta siirtymäaikoja tulisi lyhentää pienimpään mahdolliseen, ja edellyttää parannusten käyttöönottoa viimeistään kahden vuoden kuluessa säädöksen voimaantulosta olemassaolevilla turkistarhoilla, ja mahdollisilla uusilla tiloilla välittömästi.

Liite 1 Minkki, hilleri ja soopeli

Minkki kuuluu Suomen luonnossa haitallisena pidettyihin vieraslajeihin, joiden kasvatusta on kielletty. Suomi on hakenut poikkeuslupaa supikoiran tarhaukseen ja tietävästi aikoo hakea EU:lta poikkeuslupaa minkin tarhaamiseen, vaikka itsestään selvästi molempien lajien tarhaus pitäisi lopettaa jo eläinten karkaamisriskin vuoksi. Pitopaikan kokovaatimukset ovat liian pienet eläimelle, jonka luontainen reviiri ja liikkumisen tarve kattaa jopa 6 kilometrin alueen (esim. minkki, reviiri voi olla jopa 6 km rantaviivaa). Eläimet myös tarvitsevat useita erilaisia pintoja, piiloja, uimapaikkoja ja kiipeämisspaikkoja, joita ei millään tavalla voida riittävästi järjestää tilaan joka on 30 cm leveydeltään, 70 cm pituudeltaan ja vain 45 cm korkeudeltaan. Liian pieni tila ja toisten eläinten läheisyys stressaa eläimiä ja johtaa monenlaisiin hyvinvointiongelmiin kuten esim. lihomiseen, stereotyyppiseen käyttäytymiseen sekä stressin ja ahdistuksen kokemukseen. Verkkopohjainen häkki aiheuttaa tutkitusti vaurioita ja haittaa eläinten jaloille. Eläimille tulisi tarjota maapohjainen häkki, joka mahdollistaa monipuolisen liikkumisen eri alustoilla. Maapohjainen häkki tulisi siivota säännöllisesti, jotta se pysyy hygieenisenä ja puhtaana. Häkissä tulisi tarjota virikkeitä lajinmukaiseen käyttäytymiseen. Tämä tarkoittaa mahdollisuutta mm. kaivaa maata sekä uida. Häkeissä tulisi siis olla vesialue jossa eläin pääsee myös sukeltamaan.

Liite 2 Kettu

Tässä kohden tulisi mainita erikseen kettu ja naali (sinikettu), joiden sosiaalisessa käyttäytymisessä on eroja. Luonnossa naalit voivat elää yhdyskunnittain, ja eläintarhoissa naaleja kasvatetaan ryhmissä. Pitopaikan kokovaatimukset ovat aivan

liian pienet eläimille, joiden luontainen reviiri voi vaihdella muutamasta hehtaarista jopa yli tuhanteen hehtaariin. Nyt edellytetty reilun neliömetrin alue jonka korkeus on vain 70 cm ei mitenkään täytä ketun elämälle riittävää tilaa toteuttaa lajityypillistä käyttäytymistä. Liian pieni tila stressaa eläimiä ja johtaa monenlaisiin hyvinvointiongelmiiin kuten esim. lihomiseen, stereotyyppiseen käyttäytymiseen sekä stressin ja ahdistuksen kokemukseen. Ketut ja siniketut kuten muutkin turkiseläiminä tarhattavat petoeläimet ovat leikkisiä, tutkimaisia ja älykkäitä ja tarvitsevat useita erilaisia pintoja, luolia ja mahdollisuuden niin kaivamiseen kuin kiipeämiseenkin - yksittäinen hylly ei missään nimessä korvaa tätä tarvetta. Ketulle tulisi aina pitopaikassa tarjota luolamainen turvallinen koppi, jonne kettu voi vetäytyä suojaan. Verkkopohjainen häkki aiheuttaa tutkitusti vaurioita ja haittaa eläinten jaloille. Eläimille tulee tarjota edes osaksi maapohjainen häkki, joka mahdollistaa monipuolisen liikkumisen eri alustoilla. Maapohjainen häkki on siivottava säännöllisesti, jotta se pysyy hygieenisenä ja puhtaana. Häkissä tulee tarjota virikkeitä, jotka mahdollistavat lajinmukaisen käyttäytymisen. Tämä tarkoittaa mahdollisuutta esim. saalistaa, leikkiä, muodostaa sosiaalisia suhteita ja kaivaa.

Liite 3 Supikoira

Supikoira kuuluu Suomen luonnossa haitallisena pidettyihin vieraslajeihin, joiden kasvatusta on kielletty. Suomi on hakenut poikkeuslupaa supikoiran tarhaukseen, vaikka itsestään selvästi supikoiran tarhaus pitäisi lopettaa jo eläinten karkaamisriskin vuoksi. Pitopaikan kokovaatimukset ovat liian pienet eläimelle, jonka luontainen reviiri on 100-200 hehtaaria. Nyt edellytetty reilun neliömetrin alue, jonka korkeus on vain 70 cm, ei mitenkään täytä supikoiran elämälle riittävää tilaa toteuttaa lajityypillistä käyttäytymistä. Liian pieni tila stressaa eläimiä ja johtaa monenlaisiin hyvinvointiongelmiiin, kuten esim. lihomiseen, stereotyyppiseen käyttäytymiseen sekä stressin ja ahdistuksen kokemukseen. Myös supikoiralle tulee aina pitopaikassa tarjota luolamainen turvallinen koppi, jonne supikoira voi vetäytyä suojaan. Supikoiralle tulee myös mahdollistaa talvehtimispaikka, joka on riittävän suojaisa ja kuiva myös talviunien aikana. Verkkopohjainen häkki aiheuttaa tutkitusti vaurioita ja haittaa eläinten jaloille, ja supikoiran pienet käpälät ovat erityisen alttiita vaurioille. Eläimille tulee tarjota edes osaksi maapohjainen häkki joka mahdollistaa monipuolisen liikkumisen eri alustoilla. Maapohjainen häkki on siivottava säännöllisesti jotta se pysyy hygieenisenä ja puhtaana. Häkissä tulisi tarjota virikkeitä

lajinmukaiseen käyttäytymiseen. Tämä tarkoittaa mahdollisuutta esim. saalistaa, leikkiä, muodostaa sosiaalisia suhteita ja kaivaa.

Kaikki lausunnot:

<https://www.lausuntopalvelu.fi/FI/Proposal/ParticipationNonJsShowReport?proposalId=b57cec53-4a36-4010-839b-b19537a67ff4>